

De voorlopige lijst van Rotterdamse broedvogels, met enkele vooruitblikken

André De Baerdemaeker* [ecoloog, Bureau Stadsnatuur; debaerdemaeker@bureaustadsnatuur.nl]

De ontdekking van een broedpaar grote gele kwikstaarten (*Motacilla cinerea*) in de Parksluizen van Rotterdam in het voorjaar van 2020 deed de harten van de ecologen en andere medewerkers van Het Natuurhistorisch sneller kloppen. De vogels verborgen hun nest in een kademuur van het sluizencomplex en wisten twee jongen groot te brengen. In een artikel in Straatgras schreven de ecologen opgetogen: “Het gebeurt niet vaak dat een vogelsoort zich meldt als nieuwe broedvogel in Rotterdam” (De Boer *et al.* 2020). Hoe weten we dat? Is er een lijst van Rotterdamse broedvogels waar we ons op kunnen baseren? Het antwoord is ja en nee, want tot op heden is er niet veel in die trant gepubliceerd. Van andere Rotterdamse soortgroepen zijn al keurige soortenlijsten verschenen (van de Poel *et al.* 2015, Moerland *et al.* 2015), maar wat de vogels betreft is het nog niet verder gekomen dan een totaal van het aantal waargenomen soorten binnen de grenzen van de gemeente (toentertijd 346; De Baerdemaeker *et al.* 2016). Hierin is geen vermelding opgenomen van welke soorten het betreft en hoeveel hiervan als broedvogel genoteerd staan. Wel bestaat er een Excel-bestand op de harde schijf van Bureau Stadnatuur waar jaarlijks een update van de Rotterdamse soorten wordt bijgewerkt. Meer is er niet. Aan een gebrek aan interesse voor de gevederde fauna zal het niet liggen. Het museum kent een flink aantal vogelliefhebbers die zich maar wat graag uitlaten over hun mooiste en meest recente vogelwaarnemingen. Er is daarom geen enkel excuus om nu niet met een lijst van de Rotterdamse broedvogels te komen, al is het dan nog slechts een voorlopige.

De Rotterdamse lijst

De volledige Rotterdamse vogellijst telt intussen 354 soorten. Het gaat hier om alle soorten die in de periode 1800-2020 op Rotterdams grondgebied zijn waargenomen. Dit beslaat het gebied dat zich uitstrekt van de wijk Nesseland in

het oosten tot Hoek van Holland en de Maasvlakte in het westen. Behalve broedvogels, spreken we hier dus ook van een forse schare wintergasten, zomergasten, doortrekkers en dwaalgasten. Onder vogelaars heeft vooral die laatste categorie de aandacht. Zeldzaamheden worden voortreffelijk gedocumenteerd en vrijwel alle bijzondere Rotterdamse waarnemingen zijn gepubliceerd in het tijdschrift *Dutch Birding* en diens moderne en voortdurend geactualiseerde opvolger www.dutchavifauna.nl. In deze bijdrage laten we al dit fraais links liggen en richten we ons enkel op de broedvogels, en dan nog uitsluitend van de periode 1945-2020. Ofschoon er ongetwijfeld ook interessante vooroorlogse gegevens beschikbaar zijn, voert het voor nu te ver om die in alle volledigheid uit te diepen. Dat onderzoek bewaren we voor een later moment.

Alleen broedvogels

Op de lijst van Rotterdamse broedvogels 1945-2020 staan 134 vogelsoorten, maar daar wordt in dit artikel nog een soort aan toegevoegd (zie Tabel 1). Uiteraard betreft het grotendeels bekende stadsvogels zoals koolmees (*Parus major*) en Turkse tortel (*Streptopelia decaocto*), maar ook regionale zeldzaamheden zoals de kwartel (*Coturnix coturnix*), waarvan sporadisch territoria worden geclaimd. Daarnaast hebben we soorten met een exotische herkomst, maar die al tien jaar onafgebroken in Rotterdam broeden, in deze lijst meegerekend. Sprekende voorbeelden zijn de halsbandparkiet (*Psittacula krameri*) en de nijlgans (*Alopochen aegyptiaca*). Het doel van dit overzicht is immers om te informeren, en ook al worden exoten door sommigen als ongewenst gezien, ze hebben onmisken-

▲ In Limosa 22 (1949) beschreef Frans Kooijmans hoe de lachstern (*Gelochelidon nilotica*) in dat jaar met drie broedparen in het nu verdwenen natuurreservaat De Beer bij Hoek van Holland tot broeden kwam. Ook deze charismatische vogel verdween daarmee uit Rotterdam. (Frans Kooijmans)

* met tekstbijdragen van: Kees Moeliker, Gerard L. Ouweneel, Sander Elzerman & Garry Bakker

baar een rol in de stadsnatuur. Andere soorten staan op de lijst, maar zijn intussen alweer verdwenen als Rotterdamse broedvogel. De zomertortel (*Streptopelia turtur*) en de lachstern (*Gelochelidon nilotica*) zijn hiervan voorbeelden die ons aan het hart gaan. Daar staat tegenover dat er ook recente aanwinsten zijn. Naast de eerdergenoemde grote gele kwikstaart valt in dat opzicht te denken aan de cetti's zanger (*Cettia cetti*), die vanuit de almaar uitbreidende populaties in de buurgemeenten Rotterdam binnentrok. Het eerste territorium werd vastgesteld in 2017 in De Esch.

Verschuivingen

Het zijn processen die passen in een zich steeds ontwikkelende stad. Een stad die in een deel van de wereld ligt waar de invloed van klimaatverandering en de grootschalige verandering van het landschap intussen goed merkbaar zijn. Dit besef stemt tot denken. Welke andere ornithologische verschuivingen staan ons te wachten? Geïnspireerd door de uitgekomen voorspellingen van Dick Hoek en Floris Brekermans over de grote gele kwikstaart (zie de Boer *et al.* 2020) besprak ik dit met enkele vogelaars die zich aan het museum hebben verbonden en die met enig inzicht over de materie kunnen spreken: Kees Moeliker, Gerard Ouweeneel, Sander Elzerman en Garry Bakker. Net als ik namen zij de voorlopige lijst door. Zij kwamen met enkele aanvullingen, maar ook met kritische noten. Zo verdwenen de woudaap (*Ixobrychus minutus*) en de krooneend (*Netta rufina*) van de lijst, omdat zij de genoemde periode niet op Rotterdams grondgebied broedden, maar net over de grens. Tot slot bogen wij ons over de vraag welke soorten zich in het komend decennium als nieuwe Rotterdamse broedvogel zullen melden. En ook van welke wij in diezelfde periode afscheid moeten nemen. Hieronder geven wij onze antwoorden.

Kees Moeliker: grote zilverreiger vervangt spotvogel

Mijn voorspelling is dat de grote zilverreiger (*Ardea alba*) op Rotterdams grondgebied zal gaan broeden. Geen grote aantallen, maar regelmatig in of nabij kolonies van blauwe reigers (*Ardea cinerea*) en aalscholvers (*Phalacrocorax carbo*) en misschien wel lepelaars (*Platalea leucorodia*). Nog geen 40 jaar geleden was de soort nog een dwaalgast in Nederland. Momenteel telt de broedpopulatie 150-240 paren en kunnen de aantallen in de

▲ In april 2021 troffen ecologen van Bureau Stadsnatuur een paartje parende kleine bonte spechten (*Dryobates minor*) aan in het Kralingse Bos. (Garry Bakker)

winter oplopen tot een kleine 10.000 (Sovon 2018).

In Polen is de gemiddelde afstand tussen gemengde kolonies van blauwe en grote zilverreigers en menselijke bebouwing nog maar 900 meter. Dat betekent niet dat ze nu massaal de stad in trekken, maar we zien ze nu al overal rondstappen in de weilanden rond Rotterdam. Die opmars weerspiegelt zich ook in de museumcollectie. De eerste stedelijke vondst kwam in 2012 binnen uit Ommoord, en momenteel staat de teller op 13 met exemplaren uit Krimpen a/d IJssel, Rhoon, Ridderkerk, Overschie, Hillegersberg en Charlois. De kansen voor de grote zilverreiger liggen in Rotterdam in parken langs de noordelijke stadsrand, bij Landgoed de Tempel in Overschie en in het Zuiderpark. Het moet daar wel flink verruigen met wilgen en riet, want dat hebben ze nodig om in te nestelen.

De spotvogel (*Hippolais icterina*) zullen we verliezen als broedvogel. Daarvan heb ik de teloorgang in Rotterdam in de afgelopen 50 jaar zelf ervaren. Het handjevol dat er nu nog broedt, op het randje van stad en platteland, zal ook verdwijnen. Ze trekken zich terug op de met bomen en struiken begroeide klei- en veengronden van het boerenland. [KM]

Gerard Ouweeneel: een roodstaart en een vliegenvanger

Voor iemand die ruim een halve eeuw geleden uit Rotterdam vertrok is een

voorspelling welke broedvogel de komende tien jaar definitief uit de stad zal verdwijnen een hachelijk waagstuk. Dat geldt evenzeer voor de uitspraak welke broedvogel zich zal aandienen. Immers, ik ga al circa 55 jaar nauwelijks meer op Rotterdams territorium op excursie, dus ik moet het doen met een gedateerd referentiekader. Ook weet ik niet welke plannen spelen inzake 'nieuwe natuur' die, bijvoorbeeld indien gecreëerd nabij de Maasvlakte, onverwachte kustbroedvogels zou kunnen trekken. Kortom, ik ben nauwelijks bevoegd maar doe graag een poging.

Nu staat de gekraagde roodstaart (*Phoenicurus phoenicurus*) als verdwenen soort op de lijst. Die heb ik in '51 of '52 in de Kralingerhout broedend aangetroffen in een nestkast, al zal ik daarvoor de dagboeken in moeten duiken. Maar mijn soort is de gekraagde roodstaart, een terugkeer dus. Ze doen het hier in de Hoeksche Waard en in de Biesbosch in de doorgeschoten voormalige productiegrienden goed. Evenals de kleine bonte specht, die dus als tweede kandidaat aanklopt. Alleen zou ik niet weten waar op Rotterdams territorium doorgeschoten grienden zijn (maar zie onder, red.). Nummer drie is de grote stern (*Thalasseyus sandvicensis*), waarbij ik erop vlas dat deze broednomade zich opnieuw zal vestigen in de Voordelta, op een nog aan te leggen artificieel eiland.

Precair en trouwens ook onaangenaam is een voorspelling over de broedvogel-

▲ Gerard Ouweneel voorspelt de terugkeer van de gekraagde roodstaart (*Phoenicurus phoenicurus*) als broedvogel in Rotterdam. (Chris van Rijswijk)

soort(en) die binnen afzienbare tijd er de brui aan zullen geven. Ik zie dat de bruine kiekendief (*Circus aeruginosus*) broedt of heeft gebroed op Rotterdams territorium. Welnu, in mijn woonstreek gaat het die soort geenszins voor de wind en dat geldt voor heel Nederland. Voorts kan het natuurlijk aan mijn gammeler wordend gehoor liggen, maar ik moet tegenwoordig iedere zomer moeite doen om überhaupt nog een spotvogel of grauwe vliegenvanger (*Muscicapa striata*) te registreren. Mijn met een beter gehoor toegeruste vogelaarmakkers beamen dat. Ik kies voor een van die twee, waarbij ik de grauwe vliegenvanger de minste kans geef het te bolwerken. Helaas. [GLO]

Sander Elzerman: exit patrijs

Toen mij gevraagd werd om een voorspelling te doen voor een nieuwe broedvogel in Rotterdam, ging ik natuurlijk eerst kijken naar de huidige lijst. En dan zie je eigenlijk al een hele grote diversiteit. Maar mijn oog viel ook op een soort die ontbrak op de lijst: de kleine bonte specht. Toevallig heeft de vogelwerkgroep van de Natuurvereniging Eiland IJsselmonde in 2018 de hele noordoever van de Oude Maas geïnventariseerd op broedvogels. Deze inventarisatie vond plaats in het kader van de Avifauna van IJsselmonde, een regionale vogelatlas ('avifauna') die momenteel in de maak is. Daarbij werd de kleine bonte specht broedend

▲ Een koppel patrijzen (*Perdix perdix*) langs het hek van het Distripark Maasvlakte op 2 oktober 2016. Als we Sander Elzerman mogen geloven lopen ze daar niet lang meer. (Garry Bakker)

vastgesteld in het Ruigeplaatbos en de Oostpuntgriend bij Hoogvliet, die beide binnen de grenzen van gemeente Rotterdam liggen. Die soort kan dus bij dezen aan de Rotterdamse lijst worden toegevoegd.

In mijn ogen is de beste kanshebber voor nieuwe vestiging de Pontische meeuw (*Larus cachinnans*). Deze meeuw is nauw verwant aan de kleine mantelmeeuw (*Larus fuscus*) en zilvermeeuw (*Larus argentatus*) die in groten getale in het havengebied broeden. De soort is bezig met een opmars vanuit Oost-Europa en inmiddels hebben de eerste paren zich bij het IJsselmeer gevestigd. In de winter kun je al regelmatig Pontische meeuwen in de stad tegenkomen en ik verwacht dat ze binnen een paar jaar ook in Rotterdam broeden. Waarschijnlijk in één van de grote meeuwenkolonies in het havengebied, maar wie weet wel gewoon op een dak in de stad.

Dan de lastige vraag welke soort gaat verdwijnen. Ik vrees dan toch voor het verlies van de patrijs (*Perdix perdix*). Het leefgebied op de Maasvlakte verdwijnt in rap tempo doordat de laatste braakliggende terreinen in gebruik worden genomen door bedrijven. Daarmee raakt het leefgebied dermate versnipperd dat ook geen uitwisseling meer tussen soortgenoten optreedt. Ik ben bang dat de soort binnen twee tot drie jaar uitgestorven is als Rotterdamse broedvogel. [SE]

Garry Bakker: waar blijft de 'mibo'?

Een soort die ik al jaren op mijn radar heb als aanvulling op de broedvogelfauna van Rotterdam is de middelste bonte specht (*Dendrocoptes medius*). Deze parmantige specht heeft zich de afgelopen twee decennia gigantisch uitgebreid in de Nederlandse bosgebieden en de soort rukt nog steeds gestaag op naar het westen, met recent de eerste waarneming in de (Brabantse) Biesbosch. Eigenlijk wil het alleen in Zeeland en Noord- en Zuid-Holland nog niet zo vlotten, met als voornaamste oorzaak dat deze provincies slechts over versnipperde bosgebieden beschikken. Toch lijkt de vraag niet óf de eerste binnenkort in Rotterdam wordt waargenomen, maar wannéer. Het Kralingse Bos lijkt me de meest voor de hand liggende locatie voor de soort. Dit voorjaar troffen we daar onverwacht een broedpaar kleine bonte spechten aan, die net als de middelste bonte een voorliefde hebben voor bos met voldoende dood hout. Tegelijkertijd worden ook parken elders in Rotterdam ouder en lijkt de 'mibo', zoals hij in straatjargon onder vogelaars wordt genoemd, geen moeite te hebben met zacht hout, zoals populieren en essen, bomen die in veel groene hoeken van de gemeente zijn terug te vinden. Het Ruigeplaatbos, aan de Oude Maas, lijkt mij ook een plek om in de gaten te houden als het om deze soort gaat.

Verschuivingen in de broedvogelfauna doen zich vooral voor in de rustige randjes van de gemeente: de Maasvlakte,

Tabel 1. Voorlopige lijst van broedvogels in gemeente Rotterdam in de periode 1945-2020.

Soort	actuele status	Soort	actuele status
aalscholver <i>Phalacrocorax carbo</i>	schaars (nieuw)	groene specht <i>Picus viridis</i>	schaars
knobbelzwaan <i>Cygnus olor</i>	algemeen	grote bonte specht <i>Dendrocopos major</i>	algemeen
gauwe gans <i>Anser anser</i>	algemeen	kleine bonte specht <i>Dryobates minor</i>	zeldzaam (nieuw)
grote Canadese gans <i>Branta canadensis</i>	algemeen	wielewaal <i>Oriolus oriolus</i>	verdwenen
brandgans <i>Branta leucopsis</i>	algemeen	ekster <i>Pica pica</i>	algemeen
bergeend <i>Tadorna tadorna</i>	schaars	gaai <i>Garrulus glandarius</i>	algemeen
nielgans <i>Alopochen aegyptiaca</i>	algemeen	kauw <i>Corvus monedula</i>	algemeen
tafeleend <i>Aythya ferina</i>	zeldzaam	roek <i>Corvus frugilegus</i>	schaars
kuifeend <i>Aythya fuligula</i>	algemeen	zwarte kraai <i>Corvus corone</i>	algemeen
eider <i>Somateria mollissima</i>	zeldzaam	huiskraai <i>Corvus splendens</i>	verdwenen
krakeend <i>Anas strepera</i>	algemeen	goudhaan <i>Regulus regulus</i>	schaars
slobeend <i>Anas clypeata</i>	schaars	vuurgoudhaan <i>Regulus ignicapilla</i>	onregelmatig
wilde eend <i>Anas platyrhynchos</i>	algemeen	pimpelmees <i>Cyanistes caeruleus</i>	talrijk
zomertaling <i>Anas querquedula</i>	zeldzaam	koolmees <i>Parus major</i>	talrijk
fazant <i>Phasianus colchicus</i>	algemeen	matkop <i>Poecile montanus</i>	schaars
patrijs <i>Perdix perdix</i>	zeldzaam	baardman <i>Panurus biarmicus</i>	zeldzaam
kwartel <i>Coturnix coturnix</i>	zeldzaam	veldleeuwerik <i>Alauda arvensis</i>	schaars
blauwe reiger <i>Ardea cinerea</i>	algemeen	kuifleeuwerik <i>Galerida cristata</i>	verdwenen
kwak <i>Nycticorax nycticorax</i>	onregelmatig	oeverzwaluw <i>Riparia riparia</i>	schaars
ooievaar <i>Ciconia ciconia</i>	schaars	boerenzwaluw <i>Hirundo rustica</i>	algemeen
lepelaar <i>Platalea leucorodia</i>	schaars	huiszwaluw <i>Delichon urbicum</i>	schaars
dodaars <i>Tachybaptus ruficollis</i>	schaars	cetti's zanger <i>Cettia cetti</i>	schaars (nieuw)
geoorde fuut <i>Podiceps nigricollis</i>	verdwenen	staartmees <i>Aegithalos caudatus</i>	algemeen
fuut <i>Podiceps cristatus</i>	algemeen	tijftaf <i>Phylloscopus collybita</i>	talrijk
bruine kiekendief <i>Circus aeruginosus</i>	zeldzaam	fitis <i>Phylloscopus trochilus</i>	algemeen
havik <i>Accipiter gentilis</i>	zeldzaam (nieuw)	braamsluiper <i>Sylvia curruca</i>	schaars
sperwer <i>Accipiter nisus</i>	schaars	grasmus <i>Sylvia communis</i>	algemeen
buizerd <i>Buteo buteo</i>	schaars	tuinfluiter <i>Sylvia borin</i>	algemeen
torenvalk <i>Falco tinnunculus</i>	schaars	zwartkop <i>Sylvia atricapilla</i>	talrijk
boomvalk <i>Falco subbuteo</i>	schaars	sprinkhaanzanger <i>Locustella naevia</i>	schaars
slechtvalk <i>Falco peregrinus</i>	zeldzaam	snor <i>Locustella luscinioides</i>	schaars
waterral <i>Rallus aquaticus</i>	schaars	spotvogel <i>Hippolais icterina</i>	schaars
kwartelkoning <i>Crex crex</i>	verdwenen	kleine karekiet <i>Acrocephalus scirpaceus</i>	talrijk
waterhoen <i>Gallinula chloropus</i>	algemeen	rietzanger <i>Acrocephalus schoenobaenus</i>	algemeen
meerkoeit <i>Fulica atra</i>	talrijk	bosrietzanger <i>Acrocephalus palustris</i>	schaars
scholekster <i>Haematopus ostralegus</i>	algemeen	grote karekiet <i>Acrocephalus arundinaceus</i>	verdwenen
kluut <i>Recurvirostra avosetta</i>	schaars	boomklever <i>Sitta europaea</i>	schaars
stelkluut <i>Himantopus himantopus</i>	verdwenen	boomkruiper <i>Certhia brachydactyla</i>	algemeen
kleine Plevier <i>Charadrius dubius</i>	schaars	winterkoning <i>Troglodytes troglodytes</i>	talrijk
bontbekplevier <i>Charadrius hiaticula</i>	schaars	spreuw <i>Sturnus vulgaris</i>	algemeen
strandplevier <i>Charadrius alexandrinus</i>	verdwenen	merel <i>Turdus merula</i>	talrijk
kievit <i>Vanellus vanellus</i>	schaars	zanglijster <i>Turdus philomelos</i>	algemeen
grutto <i>Limosa limosa</i>	schaars	grote lijster <i>Turdus viscivorus</i>	zeldzaam
tureluur <i>Tringa totanus</i>	schaars	gauwe vliegenvanger <i>Muscicapa striata</i>	zeldzaam
houtsnip <i>Scolopax rusticola</i>	verdwenen	roodborst <i>Erithacus rubecula</i>	talrijk
kokmeeuw <i>Chroicocephalus ridibundus</i>	algemeen	nachtegaal <i>Luscinia megarhynchos</i>	schaars
zwartkopmeeuw <i>Larus melanocephalus</i>	schaars	blauwborst <i>Luscinia svecica</i>	schaars
stormmeeuw <i>Larus canus</i>	algemeen	zwarte roodstaart <i>Phoenicurus ochruros</i>	schaars
kleine mantelmeeuw <i>Larus fuscus</i>	talrijk	gekraagde roodstaart <i>Phoenicurus phoenicurus</i>	verdwenen
zilvermeeuw <i>Larus argentatus</i>	algemeen	roodborsttapuit <i>Saxicola rubicola</i>	schaars
grote mantelmeeuw <i>Larus marinus</i>	zeldzaam	paapje <i>Saxicola rubetra</i>	verdwenen
lachstern <i>Gelochelidon nilotica</i>	verdwenen	tapuit <i>Oenanthe oenanthe</i>	verdwenen
dwergstern <i>Sternula albifrons</i>	zeldzaam	heggenmus <i>Prunella modularis</i>	talrijk
grote stern <i>Sterna sandvicensis</i>	verdwenen	huismus <i>Passer domesticus</i>	algemeen
visdief <i>Sterna hirundo</i>	algemeen	ringmus <i>Passer montanus</i>	schaars
zwarte stern <i>Chlidonias niger</i>	verdwenen	gele kwikstaart <i>Motacilla flava</i>	schaars
holenduif <i>Columba oenas</i>	algemeen	grote gele kwikstaart <i>Motacilla cinerea</i>	onregelmatig (nieuw)
houtduif <i>Columba palumbus</i>	talrijk	witte kwikstaart <i>Motacilla alba</i>	algemeen
stadsduif <i>Columba livia</i>	algemeen	graspieper <i>Anthus pratensis</i>	schaars
Turkse tortel <i>Streptopelia decaocto</i>	algemeen	vink <i>Fringilla coelebs</i>	talrijk
zomertortel <i>Streptopelia turtur</i>	verdwenen	groenling <i>Chloris chloris</i>	algemeen
koekoek <i>Cuculus canorus</i>	schaars	appelvink <i>Coccothraustes coccothraustes</i>	schaars
steenuil <i>Athene noctua</i>	zeldzaam	putter <i>Carduelis carduelis</i>	algemeen
bosuil <i>Strix aluco</i>	algemeen	kneu <i>Carduelis cannabina</i>	schaars
ransuil <i>Asio otus</i>	schaars	goudvink <i>Pyrrhula pyrrhula</i>	schaars
gierzwaluw <i>Apus apus</i>	algemeen	rietgors <i>Emberiza schoeniclus</i>	algemeen
halsbandparkiet <i>Psittacula krameri</i>	algemeen	geelgors <i>Emberiza citrinella</i>	verdwenen
ijsvogel <i>Alcedo atthis</i>	schaars		

Talrijk 13, algemeen 42, schaars 45, zeldzaam 15, onregelmatig 3, verdwenen 17, totaal 135 (5 nieuw sinds De Baerdemaeker *et al.* 2016).

▲ De enige Rotterdamse kolonie met broedende aalscholvers (*Phalacrocorax carbo*) ligt bij de Zuiderbegraafplaats. De kolonie, die is gemengd met blauwe reigers (*Ardea cinerea*), zou kunnen verdwijnen wanneer uitbreiding van de begraafplaats gaat plaatsvinden. (Niels Godijn)

polder Kandelaar en de duinen van Hoek van Holland, bijvoorbeeld. Een soort die de afgelopen jaren diverse geslaagde broedpogingen heeft ondernomen, is de dwergstern (*Sternula albifrons*). Dit varieerde van enkele tot meer dan 140 paren op het hoogtepunt, op het vers aangelegde strand van Maasvlakte 2 (Bakker 2014). De dwergstern is een nomadische vogelsoort die snel kan inspelen op geschikte omstandigheden in dynamische kustmilieus. Op de Maasvlakte gaan de ontwikkelingen nu echter hard en wordt het steeds drukker. De stukjes strandvlakte waar de soort de afgelopen tien jaar in wisselende mate van kon profiteren verdwijnen, daarmee is de soort als broedvogel vermoedelijk nog maar een kort leven beschoren in het Rotterdamse. [GB]

André De Baerdemaeker: de raaf en de 'kaalkopraaf'

Als ik één soort aan de Rotterdamse avifauna mag toevoegen, dan kies ik zonder aarzelen voor de raaf (*Corvus corax*). Wat een verrijking zou dat zijn voor onze gemeente. Niet alleen zijn raven uitzonderlijk pientere en majestueuze vogels, maar ze brengen een geluidsrepertoire ten gehore waar ik telkens weer vinders van in mijn buik krijg. Waar de raaf zal landen? Zonder twijfel op de Maasvlakte. Aan voedsel is daar geen gebrek vanwege de vele platgereden konijnenbouten. En af en toe een meeuweni zal ze ook best smaken. De nieuwste rage onder

Nederlandse raven om in hoogspanningsmasten te broeden komt ze er overigens goed van pas. Bovendien worden raven al enige jaren gezien in de bossen bij Oostvoorne vanwaar ze een uitstekend uitzicht hebben op de schoorstenen van het havengebied. Het is dus slechts een kwestie van tijd.

Welke vogel zal daarvoor moeten wijken? Dat vind ik een lastiger opgave. De soorten waar ik direct aan dacht zijn hierboven al genoemd, zoals patrijs en bruine kiekendief. Ik zie mijzelf daardoor genoodzaakt een wat minder voor de hand liggende soort uit te kiezen, eveneens in de categorie zwarte vogels. Ik kom uit bij een vogel waarvan de wetenschappelijk naam te vertalen valt als 'kaalkopraaf': de aalscholver (*Phalacrocorax carbo*). Het is een soort waarmee het momenteel best goed gaat in onze stad. Sterker nog, de soort heeft zich recent in onze stad gevestigd en de populatie dijt uit. Het gaat inmiddels om 105 nesten (broedseizoen 2021) die alle deel uitmaken van dezelfde gemengde kolonie van aalscholvers en blauwe reigers aan de rand van de Zuiderbegraafplaats. Daar zit hem nu ook net het probleem. Vorig jaar heeft de gemeenteraad van Rotterdam juist die locatie aangewezen voor het ontwikkelen van een Islamitische begraafplaats (AD Rotterdams Dagblad 16 oktober 2020). Als dit plan doorgaat voorzie ik een voortijdig einde voor de aalscholver. [ADB] ◀

Literatuur

- Baerdemaeker, A. De, Grutters, M., Moerland, W., Bakker, G., Andeweg, R., & de Zwarte, N., 2016 - Weten wat er leeft in stad en haven: stadsecologie in Rotterdam - De Levende Natuur 117(4): 145-150
- Bakker, G., 2014 - Dwergsterns profiteren van aanleg Maasvlakte 2 - Straatgras 26(3): 46
- Boer, R. de, Bakker, G., Elzerman, S. & De Baerdemaeker, A., 2020 - Broedgeval van grote gele kwikstaart in hartje Rotterdam - Straatgras 32(1): 6-9
- Kooijmans, F.P.J., 1949 - Nieuwe broedgevallen van de lachstern *Gelochelidon nilotica* (Gm.) in Nederland - Limosa 22: 342-346
- Moerland, W., De Baerdemaeker, A., Boesveld, A., Grutters, M.A.J., & van de Poel, J.L., 2015 - Rotterdam - pp 453-494 in: Kelcey, J.G. (eds.), 2015 - Vertebrates and Invertebrates of European Cities: Selected Non-Avian Fauna - Springer, New York
- Poel, J.L. van de, De Baerdemaeker, A., Bakker, G., Moerland, W. & de Zwarte, N., 2015 - Rotterdam - pp 155-178 in: Kelcey, J.G. (eds.), 2015 - Vertebrates and Invertebrates of European Cities: Selected Non-Avian Fauna - Springer, New York
- Sovon Vogelonderzoek Nederland, 2018 - Vogelatlas van Nederland - broedvogels, wintervogels en 40 jaar verandering - Kosmos Uitgevers, Utrecht/Antwerpen